

A' követk. július-decemberi folyamán a' Jelenkor hetenként rendszeren négyyszer, 's' a' majdan mutatkozó fejlemény szerint hatszor fog megjelenni. A' szállítási postabér valamennyire csökkent ugyan újabb határozatnál fogva, ámde a' lapkiállítás költsége ahoz mérsékelve sokkal tetemesb arányban növekedett; mindazáltal olcsóság miatt számos részvétre számíthatva mi a' lehető legjutányosb előfizetési árt mérsékeltük lapunkra nézve, t. i. hetenként négyyszeri megjelenésénél Budapesten borítékalanul házhoz küldve félévre: 5 pft., borítékosan szinte házhoz küldve: 5 frt 40 kr.; postán kétszeri küldéssel, — minthogy csak kétszer járnak hetenként legtöbb részei 's' helyeire az országnak még eddig vidéki postáink — 6 fr; hetenként négyyszeri küldéssel: 6 frt. 40 kr. pengő. Előfizetést elfogad az egyesült egész haza minden postahivatala; Pesten pedig az uri-utca 453. sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén — hol, mint eddig, egyszersmind a' szerkesztő hivatal létezik, —

FOGLALAT. Magyarország (Biztos pénzalap. II. Népvélelési intézkedések. I. Honvédelmi tekintetben figyelemre méltó. Vidéki mozgalmak. Követválasztások Szabolcs, Szatmár, Zalamegyékben, Nyiregyháza, és Kecskemét városokban; Tisztújítások Pesten, és Baján. Követjelöltek Turócsmegyében; Tisztújítás elleni főszoalás Csongrádból.) Külföld. (Ausztria, Poroszország) Értésítő.

MAGYARORSZÁG.

Biztos pénzalap.
II.

A' pénzügyi intézkedés régebbi időben igen különböző volt a' mostanától. Hajdan az államny költségét közönségesen jövedelméhez alkalmaztatá 's' rendkívüli szükség alkalmakor, rendkívüli adót vetett a' népre. Különbösen is háboru idején a' fegyverbe összesereglett nép, részint maga költségén, részint a' hadi martalékokból élt. Később a' polgári-sodás növekedésével a' státusok czélszerűbb organisációt nyertek 's' ez által az államnyok költségei szaporodván, azok szükség esetében kölcsönrel segítettek magokon.

A' legelső rendszeres státuskölcsöntervet Európában, Velence történetében találjuk. A' velencei köztársaság ugyanis 1171. egyszerre mind a' keleti, mind a' nyugati császársággal háboruba bonyolodván, akkori dogéja 2dik Mihály, miután a' finansforrásokat kiapadva látá, a' gazdagokhoz fordult kölcsönért. A' kölcsönre igen számosan vállalkoztak. Az egyezkedés megtétele a' vállalkozók külön kamarákat alkottak, melynek a' kormány a' kölcsön kamatját — száztól négyet — kifizette, mely összeg aztán az érdekeltség szerint az egyesek közt kiosztott. Ezen kamara képezte később a' velencei bankot, mely első volt Európában 's' melyben minden váltó 's' más kereskedelmi szerződés is kifizetett.

Ezen finansintézet hitelalapját a' részvényesek által lelt arany és ezüst, úgy, valamint más a' hitellel közel viszonyban álló zálogok, mindenké fölött pedig az államnyban helyezett bizodalom tették: miszerint mindenki biztosan hitte, hogy az államny kötelezettségének eleget fog tenni. Különbösen is ez egészen csak belkölcsön volt, miért több egyéb előnye mellett, a' bizodalom igen természetes alappal bírt. Később, némi hiány és visszaélés megbuktatta a' különben sok előnnyel bíró intézetet. Ugyanis az államny minden szükségében ezen intézethez folyamodván, végre többet vett fel tőle, mint a' mennyinek kamatját biztosíthatta volna.

Ezen intézet igen könnyen utánozható volna, de külszónyainknál fogva, sőt a' beléletünket rongáló érdekegység hiánya miatt, ez uton elég hitelt, következőleg elég pénzt nem remélhetünk. Tehát tovább kell mennünk vizsgálódásainkkal.

A' 15ik század elején Genua szinte nagy háboruba bonyolodván, pénzdolgában kölcsönrel igyekezett magán segíteni. E' végett 1407ben a' velencei mintájára státus bankot állított föl. Itt már a' hitelezők nagyobb biztosítékot kívántak, a' státus azon ígéretével, hogy a' kamatokat pontosan fogja fizetni, meg nem elégedtek; hanem elégséges javadalmak lekötését követelték, melyek igazgatása a' részvényesek által választott bizottványi nyolcz tagra bízott. Az ezek által adott kölcsönre alapított bank szent György bankjának nevezetett. Az államny ezután minden szükségében ehez folyamodott, 's' innen kapott ugyan mindig pénzt, de mint könnyen gondolhatni, ez végre a' különben is nem nagy státusnak minden jövedelmét elnyelte 's' végre még a' zálogjóságokat is nagyrészt sajátjává tette. Az ebben most könnyen átlátható hiány miatt ezen intézet, mely eredetileg csak a' kormány hitelének erősítésére állított, végre egyedül a' kereskedelmi hitel emeltyűjévé lett.

Tagadhatlan hogy ezen intézkedésben a' teljes hitelnek igen sok kelleke megvolt, 's' elfajzásának egyedüli oka abban állott, hogy ebben az államny törlesztésről nem gondoskodott 's' ez által végre csak nem minden jövedelem nélkül maradt. Megvolt azonban ebben a' hitelnek azon fökelleke, a' hitelezők teljes biztosítéka, a' miért az államny kötelezetvényeiért rendes kamatra kapott pénzt.

Ezen mintára állított föl két század múlva az amsterdami bank, 1609ben, mely Hollandiát — helyes elintézésé által egykor a' világ leggazdagabb tartományává tette.

Ezen akkor könnyen utánozható példát számosabb áldodalom követte; de miután a' státusadósság mindenütt szaporodni kezdett, ezen egyszerű móddal többé be nem lehetett érni. — Ezután a' pénzügy bonyadalmasabb kezdett lenni, míg végre egészen önálló tanná képezetett 's' a' pénzügyesek föbbei annak igazgatásában különböző vezér eszméből indultak ki, mert az idő változatával változni kellett a' vezéreszméknek is.

Frankhonak már IV. Henrik alatt tetemes adóssága volt. de még akkor a' jeles Sullynek sikerült „rend és takarékosság“ által Frankhon finansziáját jó lábra állítani; midőn is minden adósságot eltörlesztvén, még szép kész összeget hagyott az államnyknak.

Colbert már kénytelen volt Sully egyszerű eszközénél tettelegesebb módhoz nyulni, 's' a' finansziát a' „gyár és kereskedelmi ipar“ emelése által igyekezett virágzásba hozni. Turgot a' munka szabadsága által remélte a' közgazdaságot emelni. Midőn ezek után Pitt Vilmos Angolhon finansziájára befolyást kezdte gyakorolni, az előbbieket már következőre méltó példaként állottak előtte. Azonkívül már akkor azt, mit egy angol szónok a' parlamentben mondott, hogy a' francia finansrendszer bukás örvényében van ugyanazt Paine Tamás az angol finansrendszeréről 1796ban számításokkal igyekezett bebizonyítani; mind ezen számítások és ijesztgetések dacára Pitt finansrendszerében, „A' hitel határ talan kiterjesztését“ vette vezéreszméül. És ezen vezéreszméjéhez következőes eljárásával a' finansziát olly lábra állította, miszerint az a' sötét jóslatok után több mint félszázaddal, hitelben minden más európai áldodalománál erősebben áll, 's' Angolhon maig is a' merész státuslérfiut „Angolhon megszabadítójának“, a' nemzeti becsület megmentőjének nevezi.

Ezekből világosan látjuk, hogy a' hitel a' nemzetjöllethe 's' emelkedésének legfőbb emeltyűje jelenben, miért is a' hitel megnyerése 's' fenntartása, első és föfeladat, ellenben a' pénzkezelés csak másodrendű dolog.

Azt, hogy mily eszközökhöz kelljen nyulni a' hitel megszerezhetése végett, a' tér és idő, a' helyzet és szükségben határozzák meg. Ezeket kell tehát figyelemre venni magunkra nézve is.

Hol állunk mi pénzügyi tekintetben?

Ott, hol egy egészen új született nemzet áll; ottan tehát hol nemzetünk Arpad idejében állott, hol több európai nemzet csak század előtt állott: következőleg mi nem kezdhetjük ott, hol mások már a' megérettség legfőbb fokához közeledni látszanak, hanem vissza kell térnünk, az ös-kori institutiók egyszerűségéhez 's' felhasználunk ifjúságunk némely előnyeit. —

Hol kezdjük hát a' dolgot?

Egészen természetesnek, szinte ösztönszerűnek mondhatnók eddigi eljárásunkat, ha nem volna meg benne a' rendkívüli eseményekben újabb időkben is többször használni szokott intézkedésnek utánzása. Illyen tett az, midőn a' több század után ismét kezeink közé viszszerült pénzügyünk igazgatását, a' haza szent nevében tett adakozások gyűjtögetésével kezdjük. És ez lehetett eddig czélszerű, a' mennyiben tán első szükségünkben rögtön, de szinte csak pillanatnyira segíthet. De nagy fötörés nélkül kiszámíthatni, hogy illy forrásból soha csak egy parádé serget sem leszünk, kiállítani képesek. Nekünk biztosabb módhoz kell nyulnunk 's' így egy időszakkal tovább mennünk.

Ha a' későbbi kor különböző intézkedésin végig pillantunk, azt találjuk, hogy a' genuai státuskölcsön módja volt az, mely akkori körülmények között legtöbb követőre talált 's' méltán, mert az volt egyszersmind, mely a' hitel kellekeinek leginkább, sőt mondhatni teljesen megfelelt.

Több nemzeti gazdaszajnálattal említi, hogy újabb időkben ezen biztos intézkedés elmellőztetik, 's' a' miatt jelenleg a' státuskölcsön közönségesen igen ingatag lábón áll, mely állás az államnyok jóllétét 's' méltóságát, úgy vala-

mint a' kormányok iránti bizodalmat is igen csökkenti. Innen van a' tőzséreknek pénzzel üzeleni szokott amaszerecsen-játéka, mely által a' pénz egyesek szekrényeiben öszszetorlad; kik ezáltal a' népnek valódi zsarnokaivá válnak; miből ismét az igen gyakori elégtelenség, kellemetlen surlódások 's' újabb 's' ismét újabb formák kívánata következnek.

És ezekre méltán kérdezhetni: miért mellőzik azon biztos eszközt jelenben az államnyok?

A' felelet erre igen könnyű, mely nem más, mint hogy jelenben a' státusok ezen eszközzel nem bírnak, miután a' koronajóságok 's' más zálogként használható javadalmak szinte mindenütt már régen elidegenítettek. Azonkívül az európai nagyobb államnyoknak igen nagy adósságaik levén, ezekhez képest az illy segítség igen kisszerű sőt épen czéliránytalan fogna lenni, 's' ezen eszköz már mindenütt régen felhasználtott.

Hazánk e' tekintetben a' civilizáltabb státusok között elszigetelve áll. Mi századok hosszas során át, szinte semmit sem investáltunk, kincseit gazdag földünknek 's' minden jövedelmeinket mások tetszés szerint kezelték, így természetesen sokban, igen sokban elmaradtunk 's' népünk napról napra sülyedt az elszegényülés örvényébe. A' sors ezen keserű üldözése alatt, fenmaradt még valami, mely úgy áll számunkra, mint hajótörés után a' közel mentőcsónak. Az t. i. hogy státusadósságot nem öröklöttünk 's' jelen átalakulásunkban nemzetijavaink tehermenten jöttek vissza kezeinkbe. Ez miután különben nemzeti hitelünk igen nagy nem lehet, eszélyesen felhasználva olly kincs, melynek tán egykor az isteni gondviselés mellett fenmaradásunkat 's' fölvirágzásunkat köszönendjük. (Folyt. köv.) Kovács Károly.

Népvélelési intézkedések. *)

I.

Szándékom figyelemmel kísérni minden nevezetes intézkedéseket, melyek a' népvélelés ügye körül történnek, 's' azokra nézve egyedi bár, de elfogulatlan nézeteimet kimondani. —

Csak sajnálni tudnám azt, ki el nem akarná ismerni: hogy hazánk fenmaradásának, és lehető dicsősüítésének tekintetéből legfontosabb ügy a' köznevelés, 's' ezzel a' népvélelés is. —

Tettek, nem szavak idejét éljük: azért röviden akarok szólni, 's' indokaimat minden czifraság nélkül sorolandom elő.

Olvastuk a' közoktatási és cultus-miniszter urnak felszólítását az iránt: hogy jelentkezzenek alkalmas egyedek, kik közül tizenkettőt külföldre, nevezet szerint Poroszországba szándékozik küldeni a' végből: hogy megismerkedvén a' népvélelés, különösen népvélelő — képzés tudomány — és gyakorlatával, a' hazánkban majdan ujon rendezendő képezdékben tanárokul alkalmaztassanak.

E' felszólításnak sokan, számosan örültek, miután ez bizonyosságul szolgálhatta annak, hogy végre már hathatós lépést szándékoznak tenni a' néptanítók czélszerűbb képeztetésére. —

Első pillanatban magam is az örvendezők sorában állottam. De csak hamar oszladozott örömezetem, miután kissé mélyebben tekinték a' kérdés lényegébe.

Koránsem szándékom e' dolgot úgy és azon okoknál fogva ostromolni, mint a' Religio és Nevelés tevé. Erre majd különösen teszem észrevételeimet.

Engem tehát ez intézkedés ki nem elégít, meg nem nyugtat.

Először az czéloztatik: hogy a' kimenendők két évi folyamattal végezzenek. Ezt egyedi véleményem szerint nem helyeselhetem.

Tizenkét egyednek két éven át leendő és kellő becsületes ellátása sok pénzt emésztend föl, 's' pedig szükség nélkül. —

*) Ugy hiszem mindenki belátja, hogy e' fölszólítás nem tekinthető sem megtámadásnak, sem sérteni akarásnak, keil hogy az őszinteség virágos nyelv köntöse nélkül is nyilatkozhas-sék. En pedig csak úgy tudok beszélni a' mint érezek. N.

Mert azon egyedek vagy olyanok, kik épen nem, vagy csak kevésbé vannak beavatva a népnevelés szellemébe, s a módszerei gyakorlatába, s ez esetben a két évi tanulás igen kevés; miután illy egyed két évi tanulmány után talán lehetendően igen jó és ügyes népnevelő, de leendő tanítók tanára alig. Vagy olyanok azon egyedek, kik már mélyen avatvák a népnevelés kellő szellemébe és gyakorlati ügyességébe, s ez esetben a két év nagyon sok; miután a már alapos képzettségű férfiaknak legfőlegbe kissé körültekinteni szükséges, hogy a külföldön népevelés újabb és legújabb fejleményeit felfogván s önállólag feldolgozván hazánk s népeink viszonyaira elvszerűleg alkalmaztassa.

E helyett tehát inkább az volna teendőnk, hogy képzett egyedek, valódi paedagógok utatassanak a kellő tapasztalások megszerzése végett. S ez rövidebb idő alatt is vezetne célra. Mert

Másodszor nem kell feledni: hogy népnevelésünk rendezése egyike a legsürgetőbb szükségeknek. Miképp fogunk e sürgetőségek ezen uton megfelelni? Véleményem szerint igen lassan.

A két évig külföldön tanulandó egyedek mint leendő tanárok kerülendően vissza itt természetesen csak akkor kezdendhetik meg tanári pályájukat. Az ő tanítványaiknak ismét legalább két évig kellend magokat képezniök, s így csak négy év múlva remélhetjük az új rendszerű első népnevelőket kilépni a hazai működés terére. Négy év! Jelen körülményeink közt ez végzetlen sok.

Tehát négy évig semmi se történjék a népnevelésünk rendezésére, javítására? Holott minden veszendő évvel egy nemzedéket veszítünk, hazánk s a közneveltség érdekeinek. Én legalább ebben sehogy sem tudok megnyugodni. Már két év is sok volna, de ez majdnem elkerülhetlen. Amde négy év hazai népeink fejletlenségét tekintve majdnem négy évtized! — Nem okunk a még eléggé azon sajnós és gyászos félreértéseken s összeütközéseken, mik szeretett hazánk különféle vidékein előtörttek? Megtörténtek volna ezek, ha népeink jobban, világosodottabban s honszeretőbben nevelve lettek volna? —

Az istenért, siessünk a népnevelésével, nehogy négy év múlva azt kongja fülünkbe a végzet rémes harangja: „Már késő!”

Harmadszor: Poroszországba fognának menni az illetők. S miért épen Poroszországba? Ne hidje senki, mintha én fánám Poroszország nevével úgy, mint a R. és N. fázik tőle. Koránsem. Szívesen elismerem, hogy Poroszban néptanítói rendszere igen jeles és szép, de legkivált csak a tanítás ügyét illetőleg. A neveléssel — in praxi — nem vagyok annyira megelégedve, hogy felkészültségre buzdulni tudnék. Szívesen vallom: hogy noha nem kizárólag (mert akkor mások irányában volnék háladatlan) de nagy részben porosz nevelő-íróknak köszönöm azt, a mit a nevelés körében tudok és érzek. Demind ez el nem vakit engem annyira: hogy hódoló bálványozója legyek a porosz szellemnek. Itt a fő hiba.

S e porosz szellem nem azért nem tetszik nekem, mert Poroszban protestáns ország, — épen nem. Isten világ tudja; mennyire küzdöttem s küzdök mindig a nevelésbeni felekezetiesség ellen. Én a nevelés dolgában felekezetiességet nem ismerem, ismerni nem akarok. S isten legyen irgalmas azon honjövőjének, hol a felekezeti vakság még ezental is diadalt bitorland.

De nem szeretem a népnevelési legújabb porosz szellemet azért, mert épen legújabb időkben kezd ott briaracus karjait terjesztgetni a — pietismus. S a pietismus én abszolút rosznak tartom, legyen az akár lutheranus, akár jezuita pietismus; lengjen szelleje akár Berlinből akár Rómából, — én egyiránta a népboldogulás marczangoló férgének tartom azt. —

Továbbá még azért sem tudnék, nemcsak a porosz de bár miféle más külföldi huzamosb képzettetésre sem szavazni, mert az eképp képezettek rendszerint annyit vesztenek hon-erkölcsi (jól értsük: hon-erkölcsi) tekintetben, mennyit általános tudományi tekintetben nyerne. Nem egyet ismerem meg külföldön képzett nevelőink közül, ki azonkívül, hogy a magyar szót csak amugy faldokolva erőtetni ki ajkain (míg aztán lassacskán belejő), — főképp — s ez legsajnosabb — annyira eltelik az idegen szellem — és idegen erkölctől, hogy sehogy sem tudja magát belegendolni hazai viszonyainkba, népeink erkölcsiébe, s az ezekhez alkalmazandó nevelési eljárásába. Véleményem szerint pedig nem lehetne egyhamar nagyobb átka újon rendezendő népnevelésünknek mint az, ha — mellözve a lenni kellő sajátos típust — nevelésünket különben bármilyen dicső és jeles, de hazánkra alkalmazva mégis egyoldalú és üdvételen, valamely kizárólagos külföldi — akár porosz, vagy bajor, akár olasz vagy francia, akár schweizi vagy belga stb. kaptára huznók. Legbensőbb meggyőződés szerint nevelésünk csak úgy hozhat üdvet a hazára; ha az a legszigorubb értelemben nemzeti és nemzeti es leendő. Igen is, nemzeti nevelésre van nekünk szükségünk.

melly se porosz, se bajor, se római ne legyen, hanem épen csak magyar. És pedig olyképen magyar, hogy Magyar-honnak semmi lakosát, se a németet, se a szlávot, se az oláh-ot vissza ne taszítsa, el ne idegenítse, hanem édesgetve, olvasztva magyarrá tegye. Ez egy kissé nehéz munka, az kétségtelen; több is kívántatik hozzá, mint a mennyit némely jámborok gondolnak: elővenni egy kis porosz vagy bajor mintát, azt jól megtanulni, s egyszerűen utánozni. Így nekünk a világ végeig sem lesz valódi nemzeti nevelésünk. A mi nevelésünknek a nép — s a mi főbb, — népeink geniuszából kell kiindulnia; miképp kelljen ezt véghezvinni, azt meg nem tanulandjuk sem Berlinben, sem Rómában. Nevelési, tanítási elveket könyvből is tanulhatunk, — módszer, ügyesség elajátításra — nyitesszük embernek — elég pár hónap, arra nem kellenek évek, de a sajátképeni nemzeti nevelés szellemének saját keblünkben, saját énkünk istenétől kell teremtetnie! Így vagyunk én meggyőződve s am ezafoljon meg a jövő! Magunkon is eléggé tapasztaltuk; mivé lett a magyar ember a német, az ausztriai nevelés szelleme alatt; keservesen tapasztaltuk, hogy abban semmi összeforrasztó kapocs nem volt, melly e hon népeit egymáshoz simította, olvasztotta volna; s ime most már ismét csak külföldhez — bár fölvilágosodott — de még is csak idegen elemű külföldhez kell é folyamodnunk? Valóban oly nyomorultak volnánk é, hogy sajátos, önálló nemzeti nevelés-rendszert sehogy sem tudnánk kisütni? Ha a magyar miniszter egész Magyar-honban nem talál magyar embert, vagy embereket, kik magyar, — de mindenoldalul magyar — nevelés tervet tudjanak készíteni: úgy vége nemzeti önállóságunknak, sem tengerpart, sem vasút, sem bányá, sem nemzetország nem fogja azt megtartani, annálkevésbbé előteremteni.

S pedig úgy látszik, hogy a magyar-nevelési miniszter nem bizik honlításában, nem tesz fel róluk, s köztök egyrőtis annyi ihlettséget, s egyszersmind szellemet, hogy a főbb említett — s pedig mulhatlanul szükségelt — nemzetialapon megindithassa a nevelési gépezet kerekeit. (folyt.) Ne y Ferencz.

Honvedelmi tekintetben figyelemre méltó.

A „Wiener Zeitung” egyik legújabb számában előforduló több cikkből kettőt oly figyelemre méltónak találtam, hogy jónak látom egyiknek ugyszólván vejejét, a másikat pedig fordításban egészen megismertetni.

Az egyikben kimutattatik, hogy az olaszországi hadsereg nem bír elegendő s ügyes sebeszket. Ez egyik fő oka miért sok vitéz, ha könnyű sebet kap is, a kellő ápoltatás hiányában az ország nagy kárára elhal. Azért javasoltatik: hogy e hiány betöltésére gond legyen, és az alkalmazott sebeszket láttassanak el jó eszközökkel s elegendő orvosi és gyógy szerekkel.

Nálunk is figyelmet érdemlő javaslat.

A másik fordításban illyen formán hangzik:

A jó bécsiek által Olaszországban levő testvéreinkért már sok történet, nem kevesen öneláldozással nemes ajándékokat tettek a haza oltárára; azonban igen nagy bajon mind ez óráig sincsen segítve, mondhatom oly bajon, melly által, ha az gyorsan nem orvosoltatik, a legközelebbi ütközet alkalmával vitéz testvéreinkből talán még nagyobb számnak kellend elhullania. (mint a legközelebbi csata alkalmával.)

Mint közönségesen tudva van a tiszt más kabátot visel, mint a közlegénység, melly már nagy távolságra kéri, és testvéreinkre nézve kétszeresen veszélyes, mert Iször az ellenségi lövésnek jeles célpontul szolgál; és 2szor ezen a kényelmellenségig erősen váltázott ruha Olaszország jelenlegi szörnyű hősege mellett rendkívül alkalmatlan.

Több levél fekszik előttem, mellyekben mondatik „olly örömet viselnék könnyű zubbonyokat, de itt nem kaphatni az azokra szükséges kelmet, az ellenség lövésvei kizárólag ránk irányozva látszanak lenni, minthogy a közvitézek közül is legnagyobb részt azok hullanak el, kik közelünkben állanak.”

Folyamodom a bécsieknek oly gyakran kitüntetett nagylelkűségükhöz, és felszólítom nemes szívűségüket: készítsenek fegyver-zubbonyokat vitorla vászonból a legénység kabátainak szabása és alakja szerint, hogy azok derék testvéreinknek Olaszországban minél gyorsabban el-küldessenek.

Ebből nézetem szerint sokat következtethetni, mit a mi harcossainknál is alkalmazni lehetne és kellene, nevezetesen:

Legyen a csatázó öltözet egyenlő, az időjárát, évszak, vidék s ég-aljhoz alkalmazott (nyáron könnyű, esős időben ujas és szinte könnyebb köpeny; télen vagy hideg vidéken bekes, burka, guba, vagy szőr); és a tiszték csupán valami ollyas joggal legyenek megkülönböztetve — mellyet a közvitézek láthatnak, de az ellenség nem; például a süveg hátulján ettől különböző színű s a tiszt rangját mutató betű vagy szám által. *)

*) Itt lenne helyén szólni a hadi öltözet célszerűségéről

Ennek a főbbi cikkek tanúságánál, de más tekinteteknél fogva is több fontos haszna volna.

Ugyanis a különböző ruházat nem csekély költséggel jár; mi pénz szűkében szenvedő álladalmra nézve nem megvetendő körülmény.

Továbbá a tisztség arany és ezüst sujtásai, és tán más ékességei is, — a legnagyobb szükségben pénzre változtatván — fegyvervásárlásra fordíthatnának, béke idején ha kívántatik, ismét divatba jöhetendők.

A hiuságnak, melly igen könnyen kevésbé fajul, miből az alsóbb rangoknak — kik pedig szintugy hasznos szolgálói a hazának, lenézése sat. következik, eleje vétetnék.

De a mi mind ezeknél nyomatókosabb az: hogy a tiszteknek a legénységétől különböző ruhája nem szolgálhatna az ellenségnek czélul, és így a hadsereg nem fosztatná meg sok legderekabb tisztjeitől, vezéreitől, kiknek tudománya és bátorságától meglehet, hogy a csata kimenete és így a haza jövője függ, csak azért — mivel azokat az ellenség más színű vagy ékebb öltözetök miatt könnyebben czélba veheték és elejtheték.

S ezt úgy hiszem magok a tiszték is szívökre vehetnék, kiknek életök becsesebb a külföldénél, mit nem csak az önfontartás kötelessége, de az evvel sok esetben igen nagy összefüggésben levő honjava és jövője is követel.

Egy nemzetőr.

Vidéki mozgalomok.

I. Hrabovszky János kir. biztos, és altábornagynak f. hó 13 káról a miniszteriumhoz sürgöny útján érkezett tudósításából következőkkel értesülünk: Miután a folyó eszt. május hóban Karloviczon alakult középponti szerb bizottvány egy idő óta a kir. biztos és altábornagy irányában nem csak ellenséges állást vón fel, hanem segítségére mind a határvidékieket, mind pedig az összes tartományi lakoságot az alvidékeken állítólag megtörtént katonai segéderő saporítás miatt fegyverre hívta, a több ezerre menő néptömeg pedig mindig veszélyesebbé válni látszott, ez okból folyó hó 11 kén őket megtámadta.

A csata, melly miután az előcsapat mindjárt megjeleneése alkalmával golyó záppal fogadtatott, 6 óraker reggel vevé kezdetét, késő estig tartott, s minthogy a serege a házakból feléje intézett lövöldözés miatt Karloviczon keresztül vezetni nem lehetett, a város egy részét gránátgolyókkal felgyújtotta, és szabadban harcolt a mintegy 6000 ellen, kiknek nagyobb része fegyverrel volt ellátva.

Az insurgensek, kiknek legnagyobb része a katonai határvidéki és tartományi népségből állott, fanaticus dühvel harcoltak, és harc közben minden oldalról segítő erőt nyertek, minthogy a körülékvő helységeken a harangok félre verettek.

A sereg kíséretében volt lovasságnak, a vidékek dobos volta miatt sikeres hasznát venni nem lehetett.

Újvidék előtt az úgy nevezett római sanchban leginkább a határvidék, a csajkás zászló, és Bánát lakosaiból alakult mintegy 5000 főnyi tábor a kir. biztos altábornagy Újvidék és Temerin felől, echeque-ben tartotta, s az által megakadályoztatta, hogy czinkos társaiknak Karloviczra segítséget nem küldhetek.

Az insurgenseknek sok halottjuk, és sebesültjük van, az utóbbiak közül öten a katonai kórházba hozattak, s ugyan ott minden lehető gondal ápolattak.

A kir. biztos serege részén egy holt közvitéz, és hét sebesült számítottak, köztök a jeles alhadnagy Weinhengst is.

Folyó hó 13 kántalan csak látszólagos nyugalom uralkodik, a kir. biztos hiszi mindazonáltal, hogy a tegnapi komoly föllépésnek jó következménye leendő, egyébkint ma egyedül Karloviczon, mint mondják, 15,000 embernek kell gyülekeznie, mi igen valószínű, miután az egész határvidéki népesség, úgy a közlekvő helységek is teljes lázadásban vagyunk, és a fegyelem minden köteléke teljesen felbolmolt, a nép pedig erősen el van határozva magát a magyarok, és a magyar miniszterium ellen utolsó csepp vérig védeni. Szerbiából a harcmezőn 50-60 dühösen harczó egyedek vettek észre. —

is, azonban erről hadd vitakozzanak a szakértők. Egyébiránt még is megemlítendőnek vélem, hogy e tekintetben a Pesther Zeitung egy pár ezidei számában oly cikkek jelentek meg, mellyek megérdemlendék a magyar olvasó közönségének megismertetést. Különösen ki van mutatva a gyalogság bakancsainak lüzőgetésük miatt idő veszteséggel járó alkalmatlansága. — Így a főveg is, sem a vágást sem a lövetet ki nem állja. — A szük nadrág kénye metlen, sem hideg sem hőség ellen nem való, és hamar szakad, azonban nem is könnyen öthető fel és vethető le; a bő nadrágra kellő nagyobb posztó alkalmatlansága. — A főtűre kellő idő is tekintet érdemel. Ha minderről helyben és időben történik, mennyivel inkább áll ez a hadi művelésnél. A csatátér megválasztása, gyors, és lehető legnagyobb erővel egyesített működés felgyőzel-m.

Közli o.

Az insurgensek Titelből 8 három fontos ágyút, és három fél csajkát erőszakosan elvittek, és a csajkások zászlóaljának jelentéséhez képest Molnari kapitányt kötözve Karloviczra kísérték: mind a csajkások zászlóaljának, mind pedig az ezrednek több tisztei voltaképen elűztek.

Nem kis feladatnak állítja annál fogva a kir. biztos a lázas állapotban levő népet fegyveres erő közbejöttével észre téríteni.

Végrehirlik, hogy a Karloviczon egybegyűlt szerb nemzeti bizottvány, melyek elnöke Sztratimirovics György, elhatározta valamennyi határvidéki zászlóaljnak Olaszországból visszahívását, s azokkal összeolvadván az összes védelmezést készíteni elő; azonban az altábornagy reméli, hogy ezen bizottvány a tegnapi esemény folytán Karloviczból elfog távozni.

A csata előestvéjén a kir. biztoshoz érkezett levél tartalmából kitetszik: hogy az említett központi bizottvány hangulata a kir. biztos irányban föllötte ros.

Követválasztások. Országgyűlési képviselőkké megválasztottak: Kecskeméten: Kossuth Lajos pénzügyminiszter és Simonyi János. — A Jász kun ság turkevei kerületében: Szentkirályi Móricz Jászkun kapitány; az árokszállásban: Pethes József; Zalamegye keszthelyi kerületében: Tolnay Károly, a szentgrótiában Déák Ferencz igazságügyminiszter, ki e kerületnek már az előttemegig érte a követség elvállalását, s így kénytelen a debreczeniek bizodalmit megköszönni. — Jámbor Pál, Tancsics Mihály szinte megválasztottaknak mondatnak.

Szabolcs. A követválasztások megtörténtek. — A bogdányi kerületből lett Elek Mihály; a kálaiából: Szunyogh Rudolf; a lökiből: Bónis Sámuel; a bátoriból: Somossy Ignác; a kisvárdaiából: Erős Lajos; a nádudvariból: Kálai Ödön. Éljenek! Ezen férfiak még a mártíri napok előtt is szabadelvűek valának. Közöttük kiragyog Somossy Ignác, a becsületesség példánya a Somossy egy igénytelen ember s tántoríthatatlan jellemű. A jó isten éltesse őt kiváltképen.

Ezen követek Szabolcsnak lángja.

Nyiregyháza szinte megtörtént a követválasztás. Két jelölt lépett fel. Egyiket, Haczell Mártont, Benzur Miklós ajánlotta a választóknak, és szavait harsány éljenzés követte; ennek ellenében Blahunka József Jármy Menyhartet ajánlotta. Jármy becsületes ember, szeretjük őt, de nagy gyanuba jött azért, mert Blahunka ajánlotta s látván, hogy a választók között rokonszenvre nem talál, lemondott minden igényeiről. Haczell Márton közfelkiáltás utján lett követ. Nyiregyháza a reactionari párt ellenében egy dönthetetlen falat küld benne a nemzetgyűlésre. Haczell a nép embere, bátran mérközhetik Szabolcsnak bármely követével, ajánljuk őt a nemzet figyelmébe.

E napokban a hajdúvárosiak Nyiregyházára jöttek, hogy lássák mily fegyvereink vannak, mert ugymond a miniszterium általános fölkelést parancsolt nekik. Szabolcsba semmi ilyenmü rendelet nem érkezett, s a nyiregyháziak irigy szemmel nézték a hajdúk dicsőségét; aztán morgni kezdtek a miniszterium ellen, hogy miért teszi őket hátrább a hajdúknál.

Fegyverekről levén szó, lóporral s önnal ugyan ellátuk magunkat, de hol a puska? Ideiglen kaszákkal láttuk el magunkat lengyel módra. Egyébiránt kiknek löfegyverük van, azok a leggyakorlottabb vadászok, és százon fölül vannak. A nemzetörök száma ezret megfog haladni.

Önkénteseink folyó hó 18kán indulnak el Nagykállóból Debreczenbe, 1000ren fölül vannak. — Nyiregyháza valami 100at állított ki maga költségén, — tartotta is maga költségén, lett volna több is, de ki tehet róla, ha a legizmosabbakat visszahívták, mert a mértéket meg nem ütötték. Nem lehet minden ember hat lábnyi magas földi föl.

B—r. M.

Szatmármegyei követválasztások: Krassó választóhelyén Szatmármegyeinek nemesek surlódás de olly mérges öszszeütközéstámadt a nemesek és parasztok, oláhok és svábok (Ujfalusy és Kristalusy emberei) közt, hogy hét embert el is fogtak, kiket a bizottvány eleinte rögtönitől bíróság elbe akart állíttatni, később azonban rendes törvény utján vélték elítélendőnek, s így jun. 15kén Krassó kerület választása nem történhetvén meg jun. 26kára halasztott; a többi kerületbeli követek ezek: nagykárolyi kerület: Riskó Ignác; fejérgyarmati: Botka Imre; aranyos-medgyesie: Ternyey János, csengerie: Nagy Ignác; nagybányai: Kovács Lajos, mátészalkai: Ujfalusy Lajos. Szatmár város hihetőleg Pap Endrét választandja meg a mutaköz kiállítások szerint.

Kecskemét jun. 18. Tisztújításunk Fejes János helybeli ügyvéd polgártársunk erélyes s ritka tapintatu ügyes elnöklése alatt hónap 8—14. napjain példás renddel és szép

miveltséget tanúsító eljárással fogatosított.

Eredvénye következő: főbíró Csányi János, polgármester: Hajagos Illés, kapitány: Szokolai Sándor, tanácsnokok: Decsi János, Keresztes János, Gassics János, Vékony Károly, Kovács József, Szappanos István, Tóth János, Nagy László, Dömötör Károly, Rhúz Pál, Bódogh Antal, és Tóbi János, főjegyzők: Hornyik János, Búza Kiss Mihály, aljegyzők: Sárközi Lajos és Pacsu Leonidás, levéltárnok: Kalmár János, tiszti főügyész: Bagi László, tiszti alügyész: Gyenes Ferencz, számvevő: Bene Sándor, orvos: Kocsis József, sebész: Bábiczki Imre, mérnök: Horváth György. A pártok ez ünnepélyes alkalommal nálunk nem hiányoztak, dicséretükre legyen azonban elismerve, hogy főczélja mindkettőnek a közjóra volt irányozva, csupán egy pár egyed alkalmazásánál mutatkozik tévedés, de ezeknél is megvan a jó szándék becsületessége, hanem a képesség nem nagy reménnyel biztat.

Megemlített még: hogy a volt tisztviselők közül három végkép lemondott: három egészen mellőztetett, négy kihagyatott. Az összes polgárság részéről megrovást érdemel azon hidegség, melyet a választói képességre jelentkezésben kitüntetett: midőn ugyanis legalább három ezer számmittatható volna s csak ezerötvennégyen voltak.

A követválasztás mindkét kerületben ma reggel hét órakor ment végbe: az első kerület Kossuth Lajos pénzügyminiszter, második Simonyi János volt tanácsnokot szavazás nélkül, felkiáltással választotta meg. Első követünk politikai hitvallását ismérjük, roppant-tehetséget egész Európa tudja; Simonyi János ki 35. évi hivatalos pályájáról minden jobb polgár sajnálatára önként mondott le, kissé cynicus külseje mellett tudományos késületű, mély értelmiséggel párosult alapos itéletű férfiú s 60. éves korában is azok egyike, kik a jelen átalakulás szellemét felkarolva, az időt fejükre nőni nem engedték.

Baján. A jun. 8-án utána következett napon választott városi tisztviselői kar névsora: bíró: Pilaszanovics József; kapitány: Imrédy József; tanácsosok: Grünvald Ferdinand, Joannovics Ignác, Gyurinovics Mátyás, Simics Pál, Harlikovics Benjamin, Petrovics István, Jilk Sándor, Vojnics Imre, Volarits Antal, s Petrovácz István; főjegyző: Gergics Imre; aljegyző: Mikoszevics Alajos; levéltárnok: Balázs József; szószóló felkiáltással: Sámuel István. Harmad napon a 88 képviselő választott. Baja város közönsége egy szívvel lélekkel Mészáros Lázár hadügyminisztert mint honlát választandja első követül, hogy benne szülőföldje dicsőitessék. A hátszegyei követségekre semmi versenyzés. Latinovics Károly, Piukovics Ágoston, Zákó István, Latinovics Móricz, Latinovics Vincze, Latinovics György, Czintula János, Sebők József, Györy János, Dévay Imre, Grosschmidt Gábor, Martonfy Károly emlegettetnek. A nép között azonban olly nevek is keringnek, melyekhez a képesség távolról sem ragsztható.

r. l.

Pest junius 20kán. Pestvárostisztújítása befejeztetett; főpolgármester: Rottenbiller Lipót; főbíró: Szász Mátyás, kapitány: Lang; alpolgármester; tanácsosok: Kacsokovics Lajos, Koller Ferencz, Madell János, Feszl Ágoston, Terczy Szilárd, Aigner Miklós, Kánicsér János, Schiefner Gyula, Lombay Imre, Kassalik János, Polgár Károly, Thaisz Sándor. Tanácsifőjegyző: Horváth Károly, törvénytészki főjegyző: Kerékjártó Alajos; tanácsialjegyzők: Monasterli Sándor, Tóttósi Lajos, Hamza Máté, Valter Béla; törvénytészki aljegyzők: Tölgyessy Károly, Bellaagh József, Békefi Miklós, Forstinger János, főügyész: Hochecker József; alügyészek: Grácer Antal, Szelke József, Valter Gyula, Paksai Lajos. stb.

Holovics Boldizsár kimaradt a kijelöltek közül, s ezért a therézvárosiakkal panaszöléképen jelent meg a miniszteriumnál, de természetesen semmit se nyert. Egyébiránt a választás főbb eredvénye igen németes.

Thuróc megyében következő követjelöltek léptek fel, kik közt a választók bizalma oscillálni fog:

Istör L. ehoczky Pál, jó magyar, birtokos, valamint személyére, s szőjtésére, ugy tudományára, igaz hazafiságára, s szabad-elvűsége nézve jelen idő kívánatai szerint legalkalmas követ, hitvallására nézve ágostai.

2dik Szmezsány Gábor birtokos, előbbenihez mindenben hasonló, e felől azonban az áit, minthogy Justh József barsi főispán Thuróc megyében 2dik alispánágáról ekkoráig le nem mondhatott, és ezen esetre Szmezsányi G. valószínűleg fog helyettesíteni, ennek erélyes jellemű személye megyénkben olly szükséges, mint az országgyűlésnél hasznos; hitvallása római katholic.

3dik Beniczky Albert birtokos, jelenleg házi pénztárnok, gyenge testi alkotására nézve, ámbár tudománya, hazafiu szelleme, s szeretete ajánlják, országgyűlési küzdelmekre talán szinte gyenge, hitvallása ágostai.

4dik Sándor Károly főjegyzőnk, birtokos, fárad-

hatlan, s buzgó tisztí egyed, minden jelen országgyűléshez kívántató minőségekkel fölruházott, hanem kéjlése, minthogy kisdéd korában valami baja történt, s e miatt most közepen lehanyatlott orru, kiejtésében nem igen érthető, ámbár nagy lelkesedéssel szónokol, hitvallása ágostai.

5dik Justh György, jelenleg főszolgabíró jó birtokos, s eptemvirnek fija, tudományára, szellemére, s hazafi szeretetére nézve jellemes, magaviselete tőle minden jót várhatni jogosít, hitvallása rom. katholic.

6dik Ujhelyi Gábor birtokos körül belül 30 éves táblabíró, meleg hazafi, nyomatókos bator, és jó szónok, szilárd jellemű, mai hivatásnak tökéletesen megfelelő követ. Ágostai hitvallása.

7. Éppen most hallom, hogy báró Prónay, ki Pestmegyében birtokos, ottani lakos, de Thurócban is szép birtoka vagyon, szinte követé választatását bajnokolja, ágostai hitvallása.

Tótságnak, mely Stúr lapja által nem legjobb szellembe varázsolatott, a szucsányi ágostai lelkész Hodza ugyan annak testvére, ki Liptó megyét tótságra csábitani minden erejéből iparkodik, hatalmas pártfogója keletkezett, a fölszabadított tótnépünk ezen egyedét aligha nem választandja meg követnek, ha csak május Stól vele jól nem lakott, minthogy azon tanácskozási gyűlésen többször merészelt tótul fölszólalni, sőt a tanácskozási magyar nyelvet, tót népkedvére meg erőttelenni magyar nyelven kívánta, de annyiszor 1ső 6dik, és többek által erélyesen lehurortatván annyira, hogy a 6dik által a főügyész tiszte teljesítésére komolyan fölszóllítaték sikeretlenül.

Vannak még többen is, kik kívánnak követeknek megválasztatni, — de elősoroltakhoz nem hasonlók, a nép kegyenczei.

Ezek tehát azon notabilitások megyénkben, kik követek ohajtanak lenni — megyénk, kerületre osztatott; folyó hó 23kán mind a két kerületben egyszerre fogjuk tartani a követválasztást.

Épen midőn pecsételni akarám ezen levelemet, azon hirt kaptam, hogy Justh József ismét akar lenni Thuróc megye országgyűlési követe b. Prónayval.

Csongrád megye *) f. é. május 2dikán rögtönzött tisztújításának körülményei, Kárász főispánnak törvénytészegése s pártoskodása tudatva van már a hirlapok közzelebbi számaiban az olvasó közönséggel, — de felpanaszoltva is van orvoslás végett a felelős miniszteriumnál.

A tények tehát tudva vannak. Tudva vannak a törvények is. — A tényeknek a törvényekkel egybevetéséből könnyen itél az ellogulatlan, bátran az önállásu független. — Itél is az olvasó közönség, — kimondák megrovó nézeteiket a közvélemény organumai — a hirlapok. — Hát a miniszterium? Ez is föltalálá négyszem közt a törvénytészést, és az orvoslás szükségét, — de azonban ime! három hoszasz hét után is itéletét nem nyilvánítja. — Már pedig alkotványos országban élünk. — Az alkotvány eszmájével veszeletik azon alapigazság: hogy a törvény az uralkodó. A törvénynek mint uralkodónak a miniszterek végrehajtó szolgái. Ezekből az következik: a) Hogy a törvény mint uralkodó szent és sérthetetlen. — b) Hogy a miniszterek a törvény sérthetlensége iránt felelősek, és számadással tartoznak.

Nézzük tehát alkotványos polgártársak! — mily helyen találjuk a csongrádi tisztújítás körüli eljárásban a törvényt, azt az alkotványos szent, és sérthetetlen uralkodót? — ott áll e az illető trónján? — Nem! — hanem onnan vak, mérőn lérántatott, hever a főispáni önkény és pártos erőszak lábai alatt, — elégtételért kiáltva azokhoz, kiket a nemzet bizodalma a törvény sérthetlenségeért s betölteséért felelősekké tón.

És nézzük tovább! — mily készséggel, mily erélyességgel lép ki a felelős kormány a megsértett törvény oltalmára? Bizony 3 hoszasz hét leforgása után s a 4diknek is immár folyama alatt ugy közállományi, mint magán jogi sérelem tekintetéből kifejtve fölterjesztett panaszunkra nem hogy kellő elégtételt, de határozatot sem nyerhetve, máig sem mondhatunk egyebet, mint Cicero szerint azt: hogy miniszterium haec intelligit, Semere videt, Kárász tamen vivit! vivit? imo etiam comitatum tenet. De hiszen nincs itt jobb kibuvási mód, mint a halogatás, — az országgyűlés két hét múlva öszszeül — s akkor ezen egész ügy ugy is elidősül; — ugyé szép prokatori fogás volna.

Egyébiránt bármilyen lesz a panasz eredvénye borzadjon a törvénytészegő főispán a nagy Wesselényinek főispáni székébe ültekör kimondott kárthatató itéletétől; mely a pesti hirlap f. é. máj. 18diki 68ik számában e eké-

*) Mi ugyan szivesebben üdvözöljük a megyei adminisztráció élére állított mostani tisztikart, mint azt, mely onnét leszonttatott; mivel azonban e leszorítási eljárás a törvény egyenes mellőzése, s így sértésével történt; az ellene tett felszóllatólól a tért meg nem tagadhatjuk.

Szerk.

